

društvene
novice**Ančka Kavs (1907–2000),
vrtnarica v Juliani**

Leta 1926 je tržaški trgovec **Albert Bois de Chesne** ustanovil alpski botanični vrt Juliana v Trentu. V zrelih letih je uresničil svojo davno željo in se posvetil botaniki. Pri prinašanju rastlin z gora in pri delu v alpinumu mu je že od vsega začetka pomagal **Anton Tožbar** (1905–1993), vnuk »Medvedje smrti«. Leta 1933 pa je Bois de Chesne v vrtu kot vrtnarico zaposlil mlado **Ančko Kavs**, ki je bila Tožbarjeva sestrična.

Rodila se je 28. decembra 1907 v Vrsniku nad vasjo Soča v številni družini. Maja 1933 jo je v vrt povabil Bois de Chesne in z veseljem je sprejela njegovo povabilo, ko je za Juliano potreboval tudi vrtnarico. Pridružila se je svojemu bratranču Antonu Tožbarju, ki je bil pri Juliani že od vsega začetka. Bila je marljiva, skrbna in zvesta vrtnarica, nekaj časa sploh edina, ki je skrbelo za vrt. V vrtu je delala vse do

Vrtnarica Ančka Kavs pri delu v Juliani. (Slika so ljubeznivo posredovali Špikovi iz Trenta.)

svoje upokojitve 31. decembra 1965. Bila je pridna, skrbna in vestna.

V letih pred drugo svetovno vojno je v Trento velikokrat prišel **dr. Julius Kugy**, ki je prijateljeval z ustanoviteljem vrta in mu je rad pomagal z nasveti. V svojem delu »Iz minulih dni« je pisal tudi o vrtu in o obeh vrtnarjih. S posebno toplino se spominja »zvestobe pridnega slovenskega kmečkega dekleta«:

»Pleve in zaliva, dan na dan, vzdržuje v redu leseno žlebovje in steze, nabira o pravem času semena rariora (redkih) in rarissima (najredkejših rastlin) za zamenjavo z drugimi vrtovi ter se nikoli ne zmoti. S kakšno odgovornostjo, kako vzorno opravlja vse to, to je treba videti! V vrtu ve za vse, pozna, vidi in si zapomni vse. Ančka, pravim, kadar pridem tja, kaj cvete v vrtu? Zardi od zadoščenja in ponosna na svoje znanje našteje dolgo vrsto cvetočih rastlin. Po latinsko seveda, obe imeni sta izgovorjeni brezhibno. Nekaj kot zmagoslavje je v zvoku glasu, če gre za kaj redkega ali celo imenitnega. Občudovanja vredno je to malo, tako neznanatno bitje, ki je mogoče obiskovalo nekaj osnovnih razredov domače vaške šole, v svojem resno pojmovanem poslanstvu vrta. Vrt je njena ljubezen, njeno veselje. Pohvališ jo, kot zasluži, če te je vodila, in zatem tiho, skromno stoji ob strani. Tudi to je visoka, redka vrednota!«

Po upokojitvi je živela v Soči, velikokrat pa je prihajala tudi k Špikovim v Trento. Tam sem teto Ančko spoznala. Rada je pripovedovala o Juliani in o delu, o semenih, ki jih je pobirala, in o redkih cveticah. Zadnja leta je imela težave z očmi. Rada bi brala, šivala, delala, in je bila nesrečna, ker ni bila navajena brezdelno posedati in počivati.

Umrla je 6. marca 2000 v bolnišnici v Šempetru pri Novi Gorici. Mirno je ugasnilo njeno življenje. Dva dni kasneje so jo pripeljali v dolino mlade reke Soče in jo v vasi Soča pokopali. Nekaj toplih besed v slovo ji je povedal **dr. Tone Wraber**, ki je v času, ko se je Ančka Kavs upokojila, strokovno skrbel za Juliano.

Nada Praprotnik

**V spomin Tončku
Čebularju**

Osemnajstega februarja letos smo se na pokopališču v Krškem poslovili od dolgoletnega predsednika in častnega predsednika planinskega društva Lisca Sevnica **Toneta Čebularja-Tončka**. Preminul je v 87. letu svojega bogatega in plemenitega življenja. Ob odprtem grobu se je v imenu planincev od pokojnika poslovil član našega društva **Lojze Motore** z naslednjimi besedami:

»Zadnjemu slovesu od Toneta Čebularja smo se sorodnikom, lovčcem, krajanom Krškega in gasilcem pridružili tudi planinci, da se z velikim spoštovanjem poslovimo od Tončka, nestorja posavskih in slovenskih planincev.

Po njem nosi ime eden od najlepših planinskih domov v Posavju in v Sloveniji, Tončkov dom na Lisci. In tako je prav!

Nekatere starejše planince nas na Tončka vežejo spomini na prva povojna leta, na leta obnove porušene domovine, kamor so šodili tudi planinski domovi. Tone je bil prvi, ki je stopil ob stran profesorju **Košoroku**, takratnemu ravnatelju gimnazije v Krškem, ko sta na pogorišču na Lisci sklenila, da morata organizirati obnovo požganih planinskih

domov. Tone je znal najti vrsto zag-nanih planincev iz Krškega, Sevnice, Radeč in od drugod, da so mu pomagali pri obnovi. Spominjam se, da smo pod njegovim vodstvom znosili na Lisco dobesečno na hrb-tih ves gradbeni material in opre-mo, potrebno za obnovo. Takrat ni bilo ceste, obstajala je le malo bolje uhojena planinska pot. Ob zak-ljučku obnove smo bili veseli in ponosni na opravljeno delo, posebno pa ponosni na organizatorja Toneta Čebularja.

Ni naključje, da smo na dan otvorit-ve doma, 9. novembra 1952. leta, bili enotni, da dom na Lisci ime-nujemo po človeku, ki mu je uspelo obnovo organizirati – Tončkov dom na Lisci. To mu je bilo priznanje za opravljeno delo in vložen trud pri obnovi doma in za dobrobit planin-ske organizacije.

Tone Čebular ni bil samo izreden organizator in dober gospodar. Bil je tudi velik ljubitelj narave in obiskovalec slovenskih in tujih gorá. Na številne planinske pohode je vedno rad popeljal tudi prijatelje, posebno še mladino. Ko je odnehal z društvenim delom, društvo ni ime-lo težav za nasledstvo, saj je pridobil veliko mladih, ki so ga nasledili v društvenem delu – vse do danes. Tone je po drugi svetovni vojni na-sledil delo pokojnega **Jurka**, ki je bil pobudnik organiziranega planin-stva in soustanovitelj Posavske po-družnice SPD v začetku prejšnjega stoletja. Hvala mu!

V skromno zahvalo za ves trud in veliko pripadnost planinstvu sta se mu osrednji planinski organizaciji, PZS in PZJ, oddolžili tako, da sta mu podelili zlati častni znak Planin-ske zveze Jugoslavije, zlati častni znak Planinske zveze Slovenije in vrsto drugih planinskih pohval in priznanj. Ob njegovi sedemdeset-letnici mu je takratni predsednik PZS **dr. Miha Potočnik** osebno izročil spominsko plaketo, takrat najvišje priznanje slovenske planin-ske zveze.

O vsem povedanem in o doživetjih iz povojnih let je tekla beseda na slavnostnem srečanju posavskih planincev na Lisci, ko je PD Lisca leta 1995 proslavljalo svojo de-vetdesetletnico. Prišel je tudi Tone,

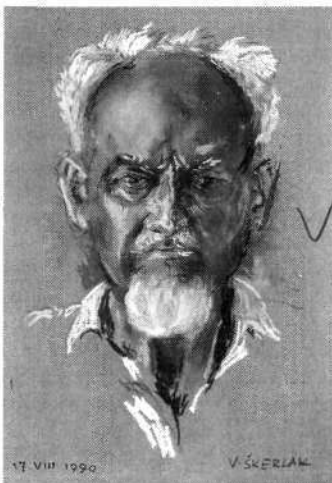
takrat še zdrav in dobro razpo-ložen, poln lepih spominov. Poseb-no vesel in zadovoljen je bil, da je delo, ki ga je pred desetletji zasta-vil, rodilo tako bogate sadove. Po-savci in Slovenci smo vzeli gore za svoje, kar je dokazovala ogromna udeležba na tem srečanju mladih in malo manj mladih planincev, lju-biteljev Lisce in slovenskih gorá. To mu je bilo največje priznanje v poz-nih letih njegovega bogatega živ-ljenja.

Ko ga imamo danes zadnjič med sabo, se želim v imenu vseh planin-cev Tonetu zahvaliti za opravljeno delo z obljubo, da ga bomo ohranili v lepem spominu in to prenašali tudi na mladi rod, ki nas bo nasledil.

Tonček nam ostaja v spominu kot vzor čudovitega planinskega orga-nizatorja in gospodarja, velikega ljubitelja narave in gora, predvsem pa planinca z dušo in telesom. «

Lojze Motore

Dr. Vladimir Škerlak 90-letnik

V začetku lanskega oktobra je praznoval visok življenjski jubilej, 90-letnico, znani slovenski gornik **dr. Vladimir Škerlak**.

Rodil se je 3. oktobra 1909 očetu dr. Vladimirju, odvetniku v Budim-pešti, po rodu Prekmurcu, in materi Madžarki. Po prvi svetovni vojni se je družina preselila v Mursko Soboto, očetov rojstni kraj. Tako se je šele v prvi gimnaziji seznanil s

knjižno slovenščino, vendar je v nj tako hitro napredoval, da je ob mali maturi leta 1924 že dobil nagrado Višjega šolskega sveta.

Sredi višje gimnazije je odšel v Ljubljano, kjer je leta 1928 maturiral na poljanski gimnaziji. Na Pravni fakulteti v Ljubljani je diplomiral leta 1936 in po vojaščini v Bileci leta 1938 postal doktor prava.

Med študijem je živahno deloval v študentovskih organizacijah in ostal zvest tudi Prekmurju. Ustanovil je Društvo prekmurskih akademikov in postal njegov prvi predsednik ter soustanovil Prekmursko muzejsko društvo.

Kot pripravnik na sodišču v Lendavi je zaradi vojne opravil enotni odvetniški in sodniški izpit v Budimpešti. V državni službi bi moral oditi daleč na vzhod Madžarske, zato se je raje odločil za samostojno odvetniško pisarno v Lendavi.

Tam je lahko veliko pomagal slovenskim kmetom ob agrarni reformi, pri kateri je šla Madžarska na roke zlasti svojim ljudem. Zato so ga z družino vred odpeljali v Pešto, od koder bi morali v Dachau, vendar so zadnji dan posegli vmes Rusi in po posredovanju nekega vojvodinskega Srba so Škerlakovi lahko odšli v Vojvodino, kjer je dr. Škerlak dobil službo v Senti.

Tudi po vojni je še pet let ostal v Srbiji in med drugim vodil izvozni odsek Generalne direkcije za barvne kovine. V Slovenijo se je vrnil leta 1950. Potem je služboval v različnih krajih, dokler leta 1979 kot pravnik-svetnik ni odšel v pokoj.

Ob službi je prepotoval in prefotografiral pol sveta, se vzel na nešteto domačih in tujih vrhov, objavljaj potopise, naslikal prek sto akvarelov, ki so jih »neznani ljubitelji« z razstav odnašali domov, in ves čas deloval tudi na drugih kulturnih področjih. Bil je tudi med pobudniki za slovenski dan reformacije.

Pogosto se s tehtnimi prispevki oglašal ob aktualnih vprašanjih v »Pismih bralcev«, pisal je v Planinski vestnik, zlasti o zgodovini Alpinističnega kluba Skala in gorniškem izrazju, kot pravni strokovnjak pri Gospodarskem vestniku je dolga leta vodil jezikovni odsek in izdal